

громадян; з метою катування або жорстокого поводження [6].

Також поліцейський зобов'язаний попередити особу про намір застосувати спеціальний засіб, окрім випадків, коли таке попередження неможливе або може створити небезпеку для життя і здоров'я людей. Застосування спеціальних засобів має бути пропорційним небезпеці, що створюється. Поліцейський зобов'язаний надати першу допомогу особі, яка постраждала внаслідок застосування спеціального засобу.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.08 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 29.03.2024).
2. Плахотний А., Зейкан В. Правові основи застосування спеціальних засобів. Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи. 2023. С. 126 (дата звернення: 29.03.2024).
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України від 11.10.2018 № 828 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text> (дата звернення: 29.03.2024).
4. Плахотний А.П., Асламов О.О. Застосування пристроїв для відстрілу гумових куль, що знаходяться у розпорядженні поліції як засіб забезпечення публічної безпеки та порядку. С. 353 (дата звернення: 29.03.2024).
5. Мукоїда Р.В. Правові основи застосування спеціальних засобів. Юридичний бюлетень. 2015. №. 1. С. 100-106 (дата звернення: 29.03.2024)
6. Волошин В. Формування умінь застосування спеціальних засобів та зброї як складова готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 1 (7) (дата звернення: 29.03.2024).

Штефан Катерина Володимирівна,
ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗБРОЯ ЯК ОЗНАКА ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Зброя є обов'язковою ознакою окремих кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень), передбачених розділом XIX Особливої частини КК України [1].

Аналіз диспозицій статей, які передбачають відповідальність за вказані кримінальні правопорушення, дозволяє стверджувати про відсутність єдиного законодавчого підходу до поняття зброї у складах військових кримінальних правопорушень.

Так, у примітці до ст. 402 «Непокора» КК України надається поняття бойової обстановки, ознакою якої є безпосереднє застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником.

Тобто законодавець використовує термін «військова зброя», не розкриваючи його змісту.

У статтях 404-406 КК України, що передбачають відповідальність за опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків, погрозу або насильство щодо начальника, порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості, обтяжуючою ці діяння обставиною виступає застосування зброї.

Також у цьому випадку законодавцем не визначені ознаки цієї зброї, її вид та приналежність (державна чи приватна), не визначене питання, чи охоплюються у цих статтях поняттям зброї бойові припаси, вибухові пристрої та вибухові речовини.

Прикладом застосування зброї при порушенні статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості (ст. 406 КК України) є наступний.

17 липня 2015 р. близько 23 год. 45 хв. для підтримання правопорядку та недопущення незаконних дій на прилеглий до контрольно-пропускного пункту (КПП) території командир комендантського взводу військової частини молодший сержант ОСОБА_6 наказав військовослужбовцям 1 взводу 2 батальйону, які прибули до КПП зі зброєю (серед них був сержант ОСОБА_5) і вимагали звільнити затриманих напередодні співслужбовців за вживання алкогольних напоїв, здати зброю та лягти на землю. Цьому наказу підкорились усі зазначені військовослужбовці, окрім сержанта ОСОБА_5, який намагався чинити опір законним вимогам. З метою недопущення настання шкідливих наслідків, діючи відповідно до вимог Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, командир комендантського взводу молодший сержант ОСОБА_6 разом з кулеметником комендантського взводу рядовим ОСОБА_4, застосовуючи силу, почали відбирати автоматичну зброю у ОСОБА_5. ОСОБА_5, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, діючи умисно, всупереч вимогами ст.ст. 9, 11, 13, 14, 16, 49, 128 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, ст.ст. 1, 4 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, дістав наявний у нього ніж, який, відповідно до висновку експерта, належить до холодної зброї, та наніс ним один удар кулеметнику комендантського взводу солдату ОСОБА_4 у задню поверхню лівого стегна, чим спричинив останньому легкі тілесні ушкодження [2].

Отже, судова практика у разі вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 406 КК України, визнає обтяжуючою обставиною будь-яку зброю, незалежно від того, є вона власністю військового формування, утвореного відповідно до законів України, чи особистою власністю кримінального правопорушника.

Інший підхід до судового тлумачення поняття зброї має місце у складі дезертирства (ст. 408 КК України), обтяжуючою обставиною якого є вчинення його зі зброєю, виданою або викраденою у військового формування, утвореного відповідно до законів України.

Так, наприклад, 25 вересня 2023 р. о 15-й год. 15 хв. старший солдат ОСОБА_4, будучи військовослужбовцем військової частини Збройних Сил України, призваним на військову службу за мобілізацією в умовах воєнного стану, в порушення вимог ст.ст. 17, 65, 68 Конституції України, ст. 17 Закону України «Про оборону України», ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», ст.ст. 11, 16, 128 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України та ст.ст. 2, 4 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, діючи умисно, з особистих мотивів та з метою ухилитися від проходження військової служби, перебуваючи у добовому наряді з виданою йому у встановленому порядку автоматичною вогнепальною зброєю – «АК-74» № НОМЕР_1 та чотирма магазинами, спорядженими 120-ма набоями калібру 5,45 мм, на взводному опорному пункті «Аляска» у Бучанському районі Київської області, в межах територіальної юрисдикції Бородянського районного суду, самовільно залишив місце служби із вказаною зброєю та боєприпасами [3].

Неоднозначний підхід до визначення поняття зброї у складах різних військових кримінальних правопорушень не сприяє його однозначному тлумаченню і може призводити до різної кваліфікації тотожних діянь, що не сприяє досягненню мети правосуддя.

Перелік використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Кримінальна справа № 1-кп/229/46/2017 // Архів Дружківського міського суду Донецької області.
3. Кримінальна справа № 367/9210/23 // Архів Бородянського районного суду Київської області.